

Novinarsko gradivo ob premieri Ljubezenski napoj 20. januarja 2022

Gaetano Donizetti

**Ljubezenski napoj
L'elisir d'amore**

Komična opera v dveh dejanjih

Premiera 20. 1. 2022

Sezona 2021/2022

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

Vsebina je iz gledališkega lista, ki ga je uredila dramaturginja Tatjana Ažman.

METAMORFOZA ČAROVNIJE

Gaetano Donizetti (1797–1848), mojster obdobja belkanta in italijanske romantične opere, je imel močan vpliv na razvoj operne umetnosti v obdobju, ko sta žareli operni zvezdi Rossinija in Verdija. Skomponiral je zavidljivih 75 opernih del v italijanskem in francoskem jeziku ter številna instrumentalna in vokalna dela. Donizetti se je kot nadarjen operni skladatelj uveljavljal na opernih odrih od Benetk do Rima in Neaplja. Leta 1830, ko je bil povabljen v Milano, je njegova opera Anna Bolena doživela velik uspeh, čez noč se je uveljavil v mednarodnem prostoru, se osamosvojil od Neaplja in dobil velik umetniški zagon. Nova Donizettijeva dela so se vrstila eno za drugim, skladal je z izjemno hitrostjo in čeprav so številna med njimi obležala v arhivih, so nekatere operne stvaritve vendarle požele uspeh in so še danes stalnica na odrih opernih hiš po vsem svetu, med njimi zlasti Ljubezenski napoj (1831), Lucija Lammermoorska (1835), Hči polka (1849) in Don Pasquale (1849).

Glasba

Gaetano Donizetti

Libreto

Felice Romani po libretu Eugèna Scriba za Auberovo opero Le Philtre

Dirigent

Simon Krečič

Režiser

Krešimir Dolenčič

Zasedba vlog

Adina

Urška Arlič Gololičič / Nina Dominko k. g.* / Nika Gorič k. g.

Nemorino

Dejan Maksimilijan Vrbančič* / Martin Sušnik k. g. / Edvard Strah

Belcore

Ivan Andres Arnšek* / Rok Bavčar

Dulcamara

Saša Čano* / Zoran Potočan / Tomaž Štular k. g.

Giannetta

Urška Kastelic k. g. / Štefica Stipančević k. g.*

Vojaki

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

Novinarsko gradivo ob premieri Ljubezenski napoj 20. januarja 2022

Gregor Guštin, Dario Kranjan (KGBL), Selma Dedić (KGBL**), Anja Firicki (KGBL**) / Iulian Ermalai, Ivan Greguš, Irena Kloboves, Olga Kori

Kuharji

Urša Vidmar / Nadja Maršič (KGBL**), Antonija Novotny, Goran Tatar, Lan Dan Kerštanj (KGBL**) / Goran Tatar, Gaj Rudolf, Matea Ilievska (KGBL**), Nadja Maršič (KGBL**)

Asistenta doktorja Dulcamare

Tomaž Horvat / Matea Ilievska (KGBL**), Barbara Marič / Lan Dan Kerštanj (KGBL**) / Selma Dedić (KGBL**)

Harlekin

Matea Ilievska (KGBL**) / Dario Kranjan (KGBL**)

Notar

Bratislav Ristić

*Premiera.

**Študenti KGBL OE Višja baletna šola

Scenograf

Andrej Stražišar

Kostumograf

Alan Hranitelj

Oblikovalec svetlobe

Andrej Hajdinjak

Koreografinja

Claudia Sovre

Dramaturginja

Tatjana Ažman

Koncertni mojster

Gregor Traven

Zborovodja

Željka Ulčnik Remic

Lektorica

Marja Filipčič Redžić

Asistent dirigenta

Črt Lasbaher

Asistent režiserja

Matej Prevc

Asistent koreografa

Stefan Capraroiu

Korepetitorke

Kayoko Ikeda, Višnja Kajgana, Irena Zajec, Irina Milivojević, Marina Đonlić (zbor)

Inspicient

David Grasselli

Šepetalca

Dejan Gebert, Urška Švara Kafol

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

Oporni zbor

Soprani: Amina Natalija Bašič, Loredana Colautti Canarella, Bernarda Golob Švara, Polona Kante, Monika Müller, Darja Novak, Christina Thaler, Sandra Vidovič Mlakar

Alti: Višnja Fičor, Meta Mačak, Inez Osina Rues, Ida Plevnik Bavčar, Ana Plemenitaš, Anja Šinigoj, Mojca Tiran

Prvi tenorji: David Čadež, Bruno Konda, Jože Oblak, Rusmir Redžić, Matej Avbelj

Drugi tenorji: Damjan Kozole

Baritoni: Robert Brezovar, Marko Ferjančič, Anton Habjan

Basi: Tadej Femc, Rok Krek, Marko Pikš, Damijan Škvarč, Silvo Škvarč, Tomaž Zadnikar

Inšpektor zbora: Rok Krek

Orkester SNG Opera in balet Ljubljana

I. violine: Rahela Grasselli, Domen Lorenz, Vesna Velušček, Polona Rutar, Natalija Čabrunič, Metka Zupančič, Metka Udovč, Tim Demšar, Jelena Pejić*

II. violine: Margareta Pernar Kenig, Dragana Pajanović, Olga Čibej, Nastja Dolinar, Saša Kmet, Ana Stadler, Špela Jevnišek

Viole: Ana Glišič Dimitrova, Jevgenij Meleščenko, Martin Žužek Kres, Paolo Canarella, Aljaž Mihelač, Laslo Babinski, Yusumici Iwaki*

Violončela: Fulvio Drosolini, Damir Hamidulin, Barbara Gradišek, Jaroslav Cefera, Aleksandra Čano Muharemović, Urban Marinko, Bernardo Brizani*

Kontrabasi: Jacopo Tarchini, Valerij Bogdanov, Alesandar Blagojević

Harfa: Maria Gamboz Gradišnik, Anja Kožuh*

Klavir: Kayoko Ikeda, Irena Zajec

Flavte: Vesna Jan Mitrović, Helena Trismegist, Matjaž Debeljak, Špela Benčina

Oboe: Claudia Pavarin, Jonathan Mauch, Manca Marinko, Darko Jager

Klarineti: Jakob Bobek, Tadej Kenig, Borut Turk, David Gregorc

Fagoti: Árpád Balázs Piri, Jure Mesec, Milan Nikolić

Rogovi: Primož Zemljak, Marko Arh, Ana Mir, Erik Košak, Hana Močnik*, Timea Erdei*

Trobente: Gregor Turk, Uroš Pavlović, Jure Močilnik

Timpani: Tomaž Vouk

Tolkala: Rudi Podkrajšek, Gašper Gradišek, Katarina Kukovič*, Maja Povše*, Petra Vidmar*

Inšpektor orkestra: Bojan Gombač

Organizatorica kulturnega programa

Brigita Gojić

Koordinator baleta

Simon Stanojevič

Prevod libreta za nadnapise

Marja Filipčič Redžić (slovenski jezik)

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

Nataša Jelić (angleški jezik)

Tehnična izvedba nadnapisov

Luka Šinigoj

Mojster za zvok

Luka Berden

Scena in kostumi

Gledališki atelje SNG Opera in balet Ljubljana in SNG Drama Ljubljana

Vodja: Matjaž Arčan

Tehnična služba SNG Opera in balet Ljubljana

Vodja službe (tehnični vodja) in koordinator del tehnične ekipe po pooblastilu direktorja ter vodja scenske razsvetljave – mojster luči: Jasmin Šehić; vodja odrske tehnike: Franci Stanonik; video tehnik: Matija Grošelj*; vodja rekviziterjev: Sandi Dragičević; vodja maskerjev - lasuljarjev: Marijana Sešek; vodja frizerjev - lasuljarjev: Nevenka Zajc; vodja moške garderobe: Vida Markelj; vodja ženske garderobe: Ksenija Šehić

**Zunanja sodelavka / zunanji sodelavec.*

Predstava ima en odmor.

Za pomoč pri izdelavi scenske opreme se zahvaljujemo podjetjem Hurikan, d. o. o., Skitti, d. o. o. in Teater, d. o. o..

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

Vsebina

PRVO DEJANJE

Nemorino je nesrečno zaljubljen v lepo Adino, za katero meni, da mu je nedosegljiva. Adina zbranim pripoveduje o knjigi, ki jo bere – zgodbo o tem, kako je Tristan osvojil Izoldino srce s pomočjo čarobnega ljubezenskega napoja. Pride polk vojakov pod vodstvom podčastnika Belcoreja. Ta se takoj predstavi Adini in jo zasnubi. Adini se s poroko ne mudi, a obljubi, da bo premislila o ponudbi. Ko ostane sama z Nemorinom, mu pove, da ne bo nikoli njegova, in mu svetuje, naj ne vzdihuje za njo, temveč raje obišče bolnega strica. Predlaga mu, naj naredi tako kot ona in vsak dan nameni svojo naklonjenost drugemu dekletu. Nemorino ji pove, da človek nikoli ne pozabi svoje prve ljubezni.

Doktor Dulcamara, šarlatanski prodajalec zdravilnih pripravkov, prispe v vas. Zbranim predstavi napoj, ki lahko pozdravi karkoli. Nemorino ga sramežljivo vpraša, ali morda prodaja tudi eliksir ljubezni, opisan v Adinini knjigi. Dulcamara mu ponudi stekleničko, a v njej je le vino. Pojasni mu, da bo moral počakati do naslednjega dne, da bo napoj začel delovati. Takrat bo Dulcamara namreč že daleč iz vasi. Čeprav ga to stane zadnji dukat, Nemorino kupi napoj in ga takoj popije. Ko se začne počutiti nenavadno, je že prepričan, da se mu Adina naslednji dan ne bo mogla upreti. Ko jo sreča, se odloči, da je ne bo ogovoril do naslednjega dne, Adino pa njegova brezbriznost podžge in začne se zanimati zanj. Da bi spet pritegnila njegovo pozornost, se spogleduje z Belcorejem in ko pride ukaz, naj podčastnik nemudoma zamenja garnizijo, mu celo reče, da se bo kar takoj poročila z njim. Pretreseni Nemorino jo prosi, naj počaka le še en dan, a ona ga zavrne in na svojo poroko povabi celo vas. Nemorino je obupan.

DRUGO DEJANJE

Na poročni pogostitvi Adina in Dulcamara goste zabavata s pesmijo. Adina ne želi podpisati poročne pogodbe z Belcorejem, saj tam ni Nemorina. Medtem se Nemorino zateče po pomoč k Dulcamari in ga vpraša, ali se da pospešiti učinkovanje ljubezenskega napoja. Dulcamara mu pove, da ga mora popiti še en odmerek. Ker Nemorino nima več denarja, se Dulcamara strinja, da bo počakal, dokler si ga ne priskrbi. Belcore je zbežan, saj je Adina poroko odložila. Ko mu Nemorino pove, da nujno potrebuje denar, ga prepriča, da se pridruži vojski in takoj prejme plačilo. Nemorino podpiše pogodbo in z denarjem kupi napoj. Nenadoma se zave, da ga oblega skupina žensk. Ker še ne ve, da je pravi razlog za njihovo navdušenje nad njim velikansko bogastvo, ki mu ga je zapustil njegov stric, verjame, da je napoj začel delovati. Ko Adina vidi Nemorina z drugimi dekleti, je zelo ljubosumna. Dulcamara ji pove, da je za Nemorinov uspeh pri ženskah zaslužen njegov sijajni napoj, ki ga ponudi tudi njej, toda dekleta je odločeno, da bo Nemorina osvojilo brez pomoči čudežnega napitka.

Nemorino opazi, da je Adina žalostna in vznemirjena, ker je videla, koliko pozornosti mu namenjajo. Adina mu pove, da je odkupila njegovo pogodbo za opravljanje vojaške službe in ga prosi, naj ostane v domači vasi. Potem želi oditi. Nemorino, ki je pričakoval njeno izpoved ljubezni, a je ni dobil, jo zavrne in potrdi svoj vstop v vojsko. Adina mu zato končno prizna, da ga ljubi. Belcore si dogajanja ne žene k srcu, hitro si opomore in verjame, da ga drugje čaka še na tisoče

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

žensk. Dulcamara se množici pohvali, da njegov čudežni napoj vzbuja ljubezen in celo siromake spreminja v bogataše. Nato se odpravi novim izzivom naproti.

Skrivna sestavina Donizettijevega Ljubezenskega napoja

Monika Marušič

Gaetano Donizetti se je rodil leta 1797 revnima staršema v lombardijskem Bergamu. Družina ni imela nikakršne glasbene tradicije in skromne možnosti napredka še zdaleč niso kazale, da bo najmlajši izmed sinov postal eden najpomembnejših italijanskih opernih ustvarjalcev devetnajstega stoletja. Sočasno občinstvo je Donizetti navdušil s svojo vsestranskostjo, ki jo gre prepoznati v skladateljevih več kot sedemdesetih opernih delih. Večino življenja je bil žanrsko razpet med komično in resno opero, v poznem ustvarjalnem obdobju pa se je vse pogosteje posvečal francoski véliki operi. Poleg Rossinija in Bellinija ga uvrščamo med glavne predstavnike belkantističnega žanra, estetiko lepih opernih melodij pa je v svojih delih podprl z dramatičnim izrazom, smislom za instrumentacijo in preišljenim harmonskim stavkom.

Čeprav je skladateljev starejši brat Giuseppe Donizetti igral v vojaškem orkestru in pozneje celo postal glasbeni vodja orkestra osmanske vojske, družina ni podpirala glasbenega udejstvovanja svojih sinov, o čemer je skladatelj zapisal: »[M]oj ubogi oče me ni nikoli podpiral, vedno znova mi je ponavljal, da je postati skladatelj takorekoč nemogoče.« Prve resnejše stike z glasbo je Gaetano Donizetti tako doživel pri devetih letih, ko je začel obiskovati učne ure, ki jih je bergamski kapelnik Simon Mayr prirejal za bodoče cerkvene glasbenike. Mayr je bil skladateljev prvi učitelj kompozicije in glasbene teorije, zaradi učenčevega hitrega napredka pa ga je kmalu tudi finančno podprl pri nadaljnjem študiju na bolonjskem Glasbenem liceju. Kmalu po zaključku študija v Bologni leta 1817 je mladi skladatelj prejel prva operna naročila. Prodor na operno prizorišče je dosegel z opero Zoraida iz Granade (Zoraida di Granata, 1822) – ta je vzbudila pozornost vodilnega opernega impresarija Domenica Barbaje, ki je skladatelja povabil v Neapelj. Donizetti je naslednjih osem let ustvarjal izključno za neapeljska gledališča, svoje neapeljsko obdobje pa je odprl z opero Ciganka (La zingara, 1822). V času prve Barbajeve pogodbe je napisal čez trideset opernih del, med katerimi zvrstno prevladujeta farsa in polresna opera (*opera semiseria*). Da bi zadovoljil neapeljsko občinstvo, je v svojem zgodnjem ustvarjalnem obdobju pogosto sledil neapeljski operni tradiciji in vzoru Rossinijevih oper, ki so bile takrat izjemno priljubljene. Rossinijev vpliv se odraža predvsem v Donizettijevem načinu obravnave pevskega glasu (v ospredje stopa intenziviran izraz virtuoznega vokala), besednem slikanju in ritmičnih glasbenih učinkih. Natančnejši vpogled v skladateljevo glasbeno govorico pa poleg prevzetega razkriva tudi veliko individualnejši pristop do opernega ustvarjanja, ki že napoveduje Donizettijev poznejši izstop iz sočasnih opernih konvencij.

Leto 1830 je skladatelju prineslo karierni razcvet, ki je odmeval tudi v tujini – njegova tragična opera Anna Bolena je dosegla takojšen uspeh. Milanski praizvedbi sta kmalu sledili izvedbi v Parizu in Londonu, obenem pa gre opero razumeti kot znanilko skladateljevega novega ustvarjalnega obdobja, zaznamovanega z žanrom resne opere (*opera seria*) in literarno dovršenimi libreti. Najbolj znano delo iz tega obdobja, Lucija Lammermoorska (Lucia di Lammermoor, 1835), predstavlja skladateljev pomik k dramatičnosti in posledični izstop iz togih omejitev *solite forme*

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

(tipizirane strukture belkantistične arije, ki se ji prilagajata libreto in dramaturška forma). Uspeh in priljubljenost tragične Lucije Lammermoorske sta gotovo ključno pripomogla k dejstvu, da se Donizettijeva skladateljska podoba v nasprotju z Rossinijevo ni omejila na oznako komičnega ustvarjalca *opere buffe*. Danes se delo skupaj s predhodno nastalim Ljubezenskim napojem (*L'elisir d'amore*, 1832) uvršča med najpogosteje izvajane opere iz obdobja devetnajstega stoletja.

Kot skladatelj z literarnim občutkom je Donizetti teme za svoja dela izbiral sam in zavzeto prisostvoval nastajanju libretov. Zgodovinske, politične in verske vsebine oper pa so prinašale vse večje težave s cenzuro, ki je bila še posebej neprizanesljiva v Neaplju. Stroge omejitve neapeljskih gledališč in finančni izpadi, ki so oteževali uprizoritve, so gotovo odločilno botrovali skladateljevi odločitvi za selitev v Pariz leta 1838. Poleg poklicnih težav so se vrstile tudi težave v Donizettijevem zasebnem življenju – smrti obeh staršev je kmalu sledila porodna smrt skladateljeve soproge Virginie, od katere si Donizetti, sodeč po pisemski korespondenci s svakom, ni nikoli popolnoma opomogel. Tragičnim dogodkom je tako sledilo krajše zatišno obdobje, v katerem več kot leto dni ni bilo uprizorjeno nobeno novo skladateljevo delo. Nove uprizoritvene uspehe je prineslo šele leto 1840, ko je po predelavi še neuprizorjene italijanske različice postavitev končno dočakala vélika opera Mučeniki (*Les Martyrs*). Istega leta je bila v pariškem opernem gledališču Opéra-Comique prvič izvedena komična opera Hči polka (*La Fille du régiment*), francosko premiero pa je doživela tudi Lucija Lammermoorska. Uspehom v Parizu so sledila povabila in operna naročila drugih evropskih mest ter ponudbe za nova delovna mesta. Leta 1842 je Donizetti sprejel prestižni naziv dvornega kapelnika na dunajskem habsburškem dvoru in obenem postal dvorni skladatelj avstrijskega cesarja. Novo delovno mesto mu je prineslo velik ugled, hkrati pa mu je bassoomogočalo prehajanje med Dunajem in Parizom, ki ga je pogosto pretrgal s krajšimi obiski italijanskih mest. Velik sloves in finančna brezskrbnost skladatelja nista odvrnila od številnih novih projektov, ki so jih dopolnjevale postavitve starih del. Pester in zahteven delovni urnik je skladatelju očitno ustrezal, o čemer je humorno poročal tudi v svojih pismih: »Če poznate Figarovo arijo iz Rossinijevega Sevilskega brivca 'Tutti mi chiedono, tutti mi vogliono' ['Vsi sprašujejo po meni, vsi me želijo'] ... Točno tako je. V Parizu mi pravijo: Pridi takoj. Ne! Neapelj pravi: Pridi nemudoma. Ne! Bologna pravi: Ustali se pri nas, tu imaš svoje pogoje. Ne. Bi želel sprejeti mesto dvornega kapelnika na D-U-N-A-J-U?«

Že leta pred smrtjo so se pri skladatelju začeli pojavljati prvi znaki usodne bolezni, kar je sčasoma upočasnilo njegovo izrazito operno produktivnost, od leta 1845 pa so mu resnejši simptomi in pogosti glavoboli popolnoma onemogočili komponiranje. Po začasnem bivanju v pariški bolnišnici in poznejši premestitvi v Bergamo je umrl 8. aprila 1848 – ravno v času prebujajoče se pomladi narodov, ko so se v italijanskih deželah začejala revolucionarna gibanja.

Glasbena veseloigra (*melodramma giocoso*) Ljubezenski napoj spada v Donizettijevo drugo ustvarjalno obdobje, ko je večina skladateljevih del še vedno nastajala za italijanska operna gledališča. Podobno kot skladateljev nekoliko starejši sodobnik Rossini, ki je svoja operna dela nizal eno za drugim v kratkih časovnih odsekih, naj bi Donizetti opero dokončal v manj kot mesecu dni. O mojstrovni sposobnosti hitrega komponiranja govori tudi poznejša, znana karikatura – ta upodablja manično pojavo nad mizo sklanjajočega se skladatelja, ki z obema rokama istočasno komponira dve različni operni deli. Razloge za tako hitro genezo Ljubezenskega napoja gre

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

prepoznati v dogodkih, ki so vodili v njegov nastanek. Skladateljevemu nedavnemu prvemu večjemu uspehu z Anno Boleno je namreč sledil pravi fiasko tragične opere Ugo, pariški grof (Ugo, conte di Parigi, 1832), ki je v milanski Scali doživela le pičle štiri predstave. Zahtevno italijansko občinstvo dela še zdaleč ni sprejelo z navdušenjem. Razlogi za neuspeh so se deloma skrivali v sicer izvrstnih, vendar izčrpanih pevcih, ki so istočasno nastopali z Bellinijevo Normo in tako Donizettijeve opere niso uspeli predstaviti v najboljši luči. Isto sezono se je skladatelju ponudila priložnost za popravni izpit. Gledališču La Scala konkurenčno milansko gledališče Teatro della Cannobiana je ostalo brez obljubljenе operne predstave in Donizettija prosilo, naj vskoči s predelavo kakšne od svojih starejših oper. Donizetti je v ponudbi prepoznal priložnost za obrambo svojega imena in zakritje nedavnega neuspeha ter gledališču obljubil novo operno delo. Izjemen uspeh, ki ga je opera doživela na premieri 12. maja 1832 še zdaleč ni bil muha enodnevnica. Tudi potem ko je večina skladateljevih uspešnih del zapadla v hibernirajoče stanje, čakajoč na belkantistično obujanje 20. stoletja, je Ljubezenski napoj nepretrgoma ohranjal svojo privlačnost.

Libreto za komično dvodejanko je napisal Felice Romani, hišni libretist milanske Scale, ki je besedilo priredil po francoskem izvirniku Eugèna Scriba k Auberovi operi Napoj (Le Philtre, 1831). Ta je bila prvič izvedena v Parizu le leto pred nastankom Ljubezenskega napoja. Zgodba Ljubezenskega napoja sledi revnemu podeželanu Nemorinu, ki je zaljubljen v premožno posestnico Adino. Ljubezenska pripoved o viteški romanci Tristana in Izolde Nemorinu vzbudi prepričanje, da mu ljubezenski napoj lahko pomaga osvojiti Adinino srce. Tako se obrne na potujočega mazača Dulcamaro. Zviti šarlatan mu v zameno za vse Nemorinove prihranke obljubi čarobni zvarek, ki je v resnici le navadno rdeče vino. Nemorino, ki sedaj zaupa v delovanje ljubezenskega napoja in je prepričan, da bo ta opravil svoje, preneha dvoriti Adini. Medtem mu načrt oteži bahavi in naduti vojaški podčastnik Belcore, ki Adino zaprosi za roko, užaljena Adina pa sprejme podčastnikovo snubitev, da bi se maščevala ravnodušnemu Nemorinu. Nemorina se polastijo dvomi, da mu ne bo pravočasno uspelo očarati Adine, zato Dulcamaro prosi za hitreje delujoči napoj in po predlogu podčastnika pristane na služenje v vojski, da bi v zameno dobil denarno plačilo, s katerim bi kupil Dulcamarov zvarek. Medtem Adina od Dulcamare izve za Nemorinov načrt, kar še omehča njeno srce. Ob misli na Nemorinov odhod ji je težko, saj spozna, da ga v resnici ljubi. Tako odplača Nemorinovo vojaško pogodbo, odpove poroko s podčastnikom Belcorejem in Nemorinu izpove ljubezenski napoj, zgodba pa se zaključi z množično proslavitvijo poroke in Dulcamarovega ljubezenskega napoja.

Felice Romani, ki je poleg devetih libretov za Donizettijeva dela napisal tudi večino libretov za Bellinijeve opere, je delu dodal nekaj ključnih prizorov, med katere spadata Nemorinovi ariji »Adina, verjemi mi« (»Adina, credimi«) in »Le ena skrita solza« (»Una furtiva lagrima«) – slednjo gre gotovo prepoznati kot glasbeni emblem opere – ter Adinina ljubezenska izpoved v ariji »Vzemi« (»Prendi, per me sei libero«). Liki Donizettijevega dela sicer prevzemajo obris tipiziranih oseb komične opere (značilnosti *opere buffe* se kažejo tudi v živahnih množičnih prizorih in nenadnih vsebinskih preobratih), obenem pa delo v realistično sentimentalnih točkah presega narekovane klišeje neapeljskega žanra. Te tvorijo emocionalno jedro opere, ki razkriva psihološko globino njenih likov. Z dualizmom konvencionalno umetnega in čustveno iskrenega je Donizetti lahkotni žanr obogatil s pristno lirično esenco. Slog belkanta, ki v ospredje postavlja vokalni artizem in umetelno lepoto, je v svojem delu paradoksalno uporabil prav v najiskrenejših

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

trenutkih, ko protagonisti razkrivajo svoja prava čustva. Njihovi značaji so v operi podvrženi psihološkemu in dramaturškemu razvoju ter so glasbeno portretirani. Tako si na primer ravnodušna in spogledljiva Adina, ki sprva čustveno še ni pripravljena na resnejšo zvezo, pozneje prizna, da do Nemorina goji ljubezensko naklonjenost in se je zanj pripravljena odpovedati brezskrbnosti samskega življenja – s tem tudi njen glasbeni izraz postaja vse bolj ekspresiven in lirično sentimentalni. Nemorinova preprosta pastoralna kavatina »Kako je lepa« (»Quanto è bella«), ki jo v orkestru spremljajo zvoki flavte, nakazuje na junakovo skromno kmečko poreklo. V operni zgodbi skromni Nemorino postaja vse samozavestnejši in vse bolj odločen, da bo osvojil Adinino srce, kar se odraža v junakovih čedalje bolj liričnih in artistično dovršenih arijah. Lik Dulcamare (v prevodu Grenkoslad – doktor je ime dobil po zdravilni rastlini s tem imenom) ustreza v *operi buffi* nepogrešljivemu karakternemu tipu komičnega basa (*basso buffo*), ki s svojimi ukanami zavzema vlogo nekakšnega antagonist, čeprav se nazadnje njegove zvijače izkažejo kot ključne za srečen konec protagonistove ljubezenske zgodbe. Komičnost Dulcamarovega lika se glasbeno odraža v rossinijevski ritmičnosti in stopnjevanju intenzitete motivov. Bahavost vojaškega podčastnika Belcoreja je skladatelj udeležil v artističnih koloraturah njegove predstavljive arije »Kakor lepi Paris« (»Come Paride vezzoso«), v kateri ta postavljaško dvori lepi Adini. Zaključene točke Donizettijeve opere, ki formalno še vedno sledijo *soliti formi*, povezujejo spremljani recitativi in vdori zbora. Poleg solističnih arij opera vsebuje tudi nekaj ansambelskih točk, med katerimi gre izpostaviti mojstrsko zasnovani kvartet Adine, Giannette, Nemorina in Belcoreja v finalnem delu prvega dejanja. Orkester kljub uvodni predigri in šablonsko zasnovanim odsekom presega vlogo preprostega spremljevalnega korpusa – tako na primer fagot s posnemanjem barve junakovega glasu uvede melodijo priljubljene Nemorinove romance »Le ena skrita solza«, Dulcamarovo arijo »Poslušajte, podeželani!« (»Udite udite, o rustici!«), v kateri samooklicani doktor predstavlja svoje zvarke, na trobenti spremlja doktorjev sluga, prihod narednika Belcoreja pa že nekoliko realistično spremljajo zvoki vojaškega paradiranja.

Ljubezenski napoj je ob prazvedbi prepričal tako občinstvo kot glasbene kritike. V Teatro alla Cannobiana je doživel več kot trideset ponovitev, milanskim predstavam pa so v naslednjih letih sledile izvedbe v številnih velikih evropskih gledališčih. Pravi čar Donizettijevega opernega dela ni le v lepih melodijah predvidljive romantične zgodbe z narekovanim srečnim koncem, temveč v napovedi poznejšega Donizettijevega odmika od konvencijskih šablon sočasne italijanske opere, premišljeni dramaturgiji in lirični globini njegove glasbe. Ljubezenskemu napoju je skladatelj dodal skrivno sestavino, ki se je izkazala za učinkovito.

Dajmo ljudem veselja

Pogovor z režiserjem Krešimirjem Dolencičem

Tatjana Ažman

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

Po več letih si spet z nami. Kaj je novega?

Veliko. Predstave, akademija ... delam. Ravno pred kratkim sem prešteval in računal ter ugotovil, da je Ljubezenski napoj moja 118. premiera, prvo predstavo pa sem ustvaril leta 1983.

Ustvarjaš kot gledališki in operni režiser, režiral si številne enkratne večje dogodke, kje pa si najbolj doma, kaj imaš raje, opero ali dramsko gledališče?

Opero. Ker sem v neposrednem stiku z avtorjem, s skladateljem, vedno izhajam iz glasbe, ki me zanima tudi v vsaki dramski predstavi. Zanima me kot nekaj, s čimer se kot režiser zlijem. Vznemirja me, kaj je napisal skladatelj, kakšen je zvok, tempo, kaj se dogaja. Pri delu za operno predstavo poskušam skladatelja predvsem poslušati in slednji mi pove marsikaj, veliko ali celo vse. Iskanje režijskih rešitev v glasbi me izredno veseli.

Katera je tvoja najljubša opera?

Nimam najljubše, a za nekatere opere se mi vedno zdi, da bi lahko pri naslednji postavitvi naredil še marsikaj. Takšna je na primer Monteverdijeva opera Kronanje Popeje. Najraje bi se posvečal zgolj Monteverdiju. Sicer imam rad tudi sodobne opere, čeprav je priložnosti, da bi jih režiral, razmeroma malo. Rad imam tudi ustvarjalce 20. stoletja, na primer Prokofjeva, Šostakoviča, Debussyja, Poulenca ... Obdobje Monteverdija, Purcella mi je res zelo všeč, najmanj pa me zanima 19. stoletje z izjemo Wagnerja, ki ga še nisem postavil.

Tvoje prvo srečanje z ljubljansko Opero so bile Hoffmannove pripovedke ...

Hoffmannove pripovedke leta 1992. Ta postavitev je najprej doživela premiero v Splitu. Ko je Nikša Župa, tedanji vodja marketinga v splitskem gledališču, postal vodja baleta v Ljubljani, je predlagal uprizoritev uspešne predstave tudi na tem odru. Ljubljansko Opero je takrat vodil mladi Darko Brlek, dirigent predstave je bil Loris Voltolini, vlogo Hoffmanna pa je pel Janez Lotrič, ki jo je interpretiral prvič. Kolikor vem, je imela predstava na vašem odru precej ponovitev, nekajkrat je bila v času okrog Novega leta predvajana tudi na nacionalni televiziji, zato je nekje tudi izjemen posnetek te predstave, ki pa ga na žalost nisem videl. Hoffmannove pripovedke so bile zelo lepa, velika predstava, zlasti zaradi pevcev – Janeza Lotriča, Ferdinanda Radovana, mlade Norine Radovan in številnih drugih. Pevska zasedba je bila res izjemna in dirigent Loris Voltolini jo je vodil vrhunsko. Potem sem režiral Puccinijev Triptih, v njem je ponovno nastopil Ferdinand Radovan, v zasedbi so bili tudi številni drugi nosilci takratnega repertoarja, med njimi Božena Glavak, Jurij Reja in Milena Morača. Leta 1997 sem ustvaril režijo Debussyjeve opere Peleas in Melisanda, v spominu sta mi ostala Božena Glavak in Neven Belamarić. Potem je leta 1998 sledil dvojec v enem večeru, in sicer Orffova kantata Afroditino zmagoslavje ter operni oratorij Oedipus rex Stravinskega. Slednji je marsikoga navdušil zaradi genialnega velikega mehničnega kostuma Alana Hranitelja za kralja Jurija Rejo. Tudi Reja je bil v tej vlogi izjemen. Nazadnje sem na tem odru režiral Seviljskega brivca in kot vem, se predstava še vedno uvršča na spored. Ko sem leta 1992 za Festival Ljubljana režiral Adamičevo Sneguljčico, sem imel priložnost delati tudi z velikim maestrom, ki sem ga ohranil v lepem spominu.

Režiraš raje komedije ali resne vsebine?

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

Najraje delam predstave, pri katerih me ujame glasba ... Ko se v glasbo zaljubim. Včasih se to ne zgodi. Nekatero opere pa bi lahko režiral nenehno, na primer Poulencovo opero Pogovori karmeličank, ki sem jo postavil že štirikrat in lahko bi jo režiral ponovno; nikoli ni dolgočasno, vedno me navduši. Karmeličanke sem režiral v Mariboru, Zagrebu, Londonu in Houstonu. Enako velja za Monteverdija, to sem že povedal, mislim pa, da lahko tudi Mozarta delaš vsak dan, isti prizor lahko postaviš na petnajst različnih načinov in nikoli ti ne bo dovolj. To je nekaj najbolj neverjetnega in navdušujočega pri tem skladatelju. Ali raje ustvarjam komedije ali resne vsebine, torej resnično ne vem. Glasba je tista, ki me prepriča, da se nečesa lotim z zadovoljstvom. Adorno sicer pravi, da glasba sama po sebi ne izraža ničesar in s tem se v celoti strinjam; izraža točno tisto, kar začutimo sami. Če je glasba dobra, imamo zelo veliko možnosti, kako poustvariti svoje ideje.

Kaj pa spomini na staro operno stavbo in stare operne deske?

Spominov je veliko. Stavba je bila iztrošena, a v njej je delovalo veliko izjemnih umetnikov in drugih sodelavcev, zato sem se v njej vedno počutil kot doma. Kot doma pa se počutiš tam, kjer je veliko dobrih ljudi. Tu so moji najozži sodelavci v umetniški ekipi, tudi ti si med njimi, tu so solisti, pevci v opernem zboru, tehnični sodelavci. V teh trenutkih nekatere med tistimi, ki so mi bili vedno blizu, zelo pogrešam. Ireno Svoltjšak, asistentko režiserja, ki se je lani prezgodaj poslovila, maestra Voltolinija ... Z njim sem na različnih odrih ustvaril devet opernih predstav. Bil je eden najboljših dirigentov v našem prostoru, zelo strog, a izjemen pedagog, bil je tudi zelo duhovit. Morda v njem ni bilo dovolj ambicije, morda bi moral imeti malce več sreče, ki jo človek vedno potrebuje, da postane svetovno znan. A maestro se ni nikoli pritoževal zaradi tega; vsi smo vedeli, da delamo z velikim dirigentom in glasbenikom, ki bi lahko popolnoma legitimno stopil na katerikoli svetovni oder in pred katerikoli svetovni orkester ali ansambel. Tega se je gotovo tudi sam dobro zavedal. Bila sva dobra prijatelja, odlično sva se razumela in se spoštovala, v njegove odločitve na vajah nisem nikoli podvomil. Rad se učim od dirigentov, zelo cenim, kadar se to zgodi, in čeprav naj bi sodelovanje med režiserjem in dirigentom potekalo na splošni skupni ravni, mi primeri, ko je obratno, niso ravno blizu. Najlepše je, kadar sledim dirigentovemu poustvarjanju glasbe in poslušam, kako o tem razmišlja in kaj pove pevcem ali orkestru. Kar sem doživel z maestrom Voltolinijem, je bilo nekaj najlepšega in tega ne bom nikdar pozabil. Imel sem srečo, da sem lahko z njim ustvarjal tako dolgo in toliko.

Veliko režiserjev se hkrati posveča tudi pedagoškemu delu in ti nisi izjema. Kakšen je Krešo kot pedagog? Uporabljaš svoje izkušnje iz glasbenega gledališča tudi pri delu s študenti?

Seveda, pravkar smo ob stoti obletnici zagrebške Glasbene akademije v dvorani Lisinski uprizorili opero Igorja Kuljevića Animal farm, nastalo po predlogi Orwellove Živalske farme, kot skupni projekt umetniških akademij in tehnične fakultete. V produkciji in na odru je bilo 250 ljudi, bil je velik spektakel. Takšne produkcije so v evropskem prostoru zelo redke. Vsi moji študenti so igrali in peli, ker so v petju dobri. Glasbeno jih je pripravil dirigent Mladen Tarbuk. Vedno delam s študenti zadnjega letnika Akademije dramske umetnosti v Zagrebu in prizadevam si, da še pred začetkom študija diplomske predstave počnemo najrazličnejše stvari. Med drugim na primer pripravim tudi lažne avdicije. Rečem jim, da imajo čez nekaj dni avdicijo za določeno zvrst. Na ta način jih predstavim gledališkimi in filmskimi režiserjem, imeli so tudi pevsko avdicijo. Tako jih vržem v ogenj. Žal pa moje pedagoško delo ne seže v operni svet, vsaj ne v tovrstne izobraževalne

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

institucije. Pri svojem delu v opernih gledališčih pa sem seveda tudi malo pedagoga, če se malce pošalim.

Kako pa naš Ljubezenski napoj? Nekaterih umetnikov poprej še nisi poznal.

Navdušuje me izvrstna zasedba mladih pa tudi že izkušenih pevcev. Z nekaterimi od njih sem delal že več predstav, v ekipi pa je tudi nekaj dobrih pevcev, ki jih še nisem poznal. V zelo kratkem času smo se zelo povezali, z njimi sem sproščen in uživam v študiju. Tudi glasba je odlična, zadovoljen sem s konceptom, za katerega smo se odločili s sodelavci. Podobno kot zdaj sem razmišljal leta 1995, ko smo v Dubrovniku pripravljali Dunda Maroja, ki je epska predstava tega mesta. Bilo je v obdobju vojne, mesto je bilo razdejano, turistov še ni bilo in rekel sem si, dajmo ljudem veselje in radost. Na vsako vajo za predstavo je prihajalo tudi po 200 ljudi.

Ob predstavitvi postavitve Ljubezenskega napoja v Ljubljani sem izgovoril podobno misel – dajmo ljudem veselja. Zavedam se, da imamo tudi danes vsi občutek, da smo v neke vrste vojni. Leta 1995 je šlo za »fizično«, pravo vojno, a tudi sedaj ljudje umirajo in občutki so podobni, tako kot moja želja vrniti se na temelje človeškega. Želja po tem, da ljudem prinesemo malo radosti, da jim damo ne samo diagnozo, temveč tudi terapijo. Z Andrejem Stražišarjem, s katerim sem že večkrat sodeloval, in z Alanom Hraniteljem smo si zamislili veliko slaščičarno in svet, narejen iz sladice. Le kdo se jim lahko upre? Ta prisposodba nas vrne v otroštvo ali k drugi prijetni izkušnji in v povezavi z idejo, ki sem jo našel v Donizettijevem glasbenem delu, si to lahko privoščimo. Mislim, da je tudi skladatelj imel v mislih nekaj takega. To je opera za občinstvo. V kreativnem procesu, na vajah je vsem lepo in celotna ekipa dela v veselem ustvarjalnem vzdušju. Prepričan sem: če nam je lepo, bo lepo tudi občinstvu. Konec koncev je Donizetti opero Ljubezenski napoj napisal zato, da bi ljudi razveseljevala.

Se bosta gledališče in umetnost izvila iz razmer, s katerimi se soočata, kaj nas čaka?

Primarna naloga umetnikov in umetnosti je ljudi spomniti, da umetnost še vedno je. Da lahko razvedri, lahko pa tudi spreminja svet. Zdi se mi, da so nanjo pozabili – ne obiskujejo gledališč, koncertov, razstav, raje so ujetniki svojega doma in virtualne resničnosti, interneta. Otopeli smo in postali sami sebi odveč. A človeštvo se je načeloma zbudilo v boljši dan. Zavedamo se, da današnjih razmer ne določa le vprašanje bolezní – pojavila so se temeljna vprašanja človekovih pravic, ideološke dileme. Zavedeli smo se, kako smo živeli do sedaj, in spoznali, kako bi želeli živeti odslej. Na dolgi rok ostajam optimist. Zadeve se bodo rešile, toda ljudje bodo vse glasnejši, dovolj jim je sveta, v katerem vladajo številke in denar. Umetnost pa je tukaj, da bi postali boljši.

USTVARJALCI

Simon Krečič

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

Dirigent

Simon Krečič je diplomiral iz klavirja na ljubljanski Akademiji za glasbo v razredu Acija Bertonclja in opravil podiplomski študij v razredu Aleksandra Madžarja na Visoki umetniški šoli v Bernu. V času študija v Švici je začel študirati še dirigiranje pod mentorstvom profesorja Dominiqua Roggena. Leta 2008 je bil nagrajen na mednarodnem dirigentskem tekmovanju v italijanskem Grossetu. Študij dirigiranja je končal na ljubljanski Akademiji za glasbo v razredu profesorja Milivoja Šurbka z baletno premiero na glasbo Igorja Stravinskega v produkciji našega operno-baletnega ansambla. Z našimi umetniki je pozneje pripravil balet Don Kihot (2014) ter operne predstave Pepelka (2017), Hoffmannove pripovedke (2018) in Devica Orleanska (2020). Simon Krečič sodeluje s številnimi vidnimi domačimi in tujimi solisti (Dubravka Tomšič Srebotnjak, Eugen Indjic, Aleksandar Madžar, José Cura, Dimitra Theodossiou, Walter Fraccaro). Dirigiral je orkestru Zagrebške filharmonije, Praške filharmonije, orkestru gledališča Teatro Massimo v Palermu, Verdijevega gledališča v Trstu, številnim drugim italijanskim orkestrom, orkestru Junge deutsche Philharmonie Berlin, Filharmoniji v Sombotelu na Madžarskem, v Makedonski nacionalni operi v Skopju. Je dolgoletni gost Orkestra Slovenske filharmonije in Simfoničnega orkestra RTV Slovenija. Na slovitom Verdijevem festivalu v Bussetu je dirigiral Verdijevo opero Razbojniki (I masnadieri, 2016). Na festival je zopet povabljen v sezoni 2022/2023. Dirigiral je opero Macbeth (Verdi) v režiji Daria Argenta v gledališču Verdi v Pisi. Glasbeno je vodil prvo slovensko postavitev Wagnerjeve opere Rensko zlato v Mariboru (2017), Verdijev Ples v maskah na Kitajskem (Tian-Jin Grand Theatre in Harbin Grand Theatre, 2017), Puccinijevi Tosco in Turandot v Rovigu (2017, 2018) in Ferrari (2018), Donizettijevi operi Hči polka in Ljubezenski napoj v Verdijevem gledališču v Trstu (2018 in 2019), Webrovega Čarostrelca na festivalu Kammeroper Schloss Rheinsberg (2018) ter baletni večer Danza d'Autore... Bolero v gledališču Teatro Massimo v Palermu. Od decembra 2013 je umetniški vodja Opere SNG Maribor.

Krešimir Dolencič

Režiser

Rojen je leta 1962 v Zagrebu, kjer je obiskoval srednjo glasbeno šolo, klasično gimnazijo in Akademijo dramske umetnosti. Gledališču se je začel posvečati že v gimnazijskih letih. Kot študent je bil asistent mnogih uveljavljenih hrvaških režiserjev pri dramskih in opernih predstavah ter samostojno režiral v hrvaških poklicnih dramskih gledališčih. Deloval je tudi kot asistent na igralskem oddelku zagrebške Akademije dramske umetnosti, bil je Fullbrightov štipendist (1996, Rice University Houston), na Trinity College of Music v Londonu je predaval igro za študente in diplomante opernega petja (1999). Režiral je več kot petdeset opernih predstav na Hrvaškem, v Sloveniji, Veliki Britaniji, ZDA in na Kitajskem. Prejel je številne domače in tuje nagrade, med njimi nagrado Združenja evropskih festivalov Denis de Rugemont, prestižno nagrado Tita Strozija in tri odlikovanja Republike Hrvaške. Leta 2018 je prejel letno nagrado Vladimir Nazor, najpomembnejšo hrvaško nagrado na področju gledališke umetnosti. Več let je uspešno vodil priznana hrvaško gledališče Gavella. Ustvarja tudi scenarije in režira dogodke – od otvoritvenih in sklepnih svečanosti do dogodkov v okviru športnih prireditev doma in v tujini ter velikih koncertov. Od leta 2010 je zaposlen na Akademiji dramske umetnosti v Zagrebu kot izredni profesor za dramsko igro. V zadnjem času je v Sloveniji ustvaril več režij na odru SNG Maribor, na našem odru pa je do sedaj režiral Offenbachove Hoffmannove pripovedke (1992), triptih

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

Puccinijevih oper Plašč, Sestra Angelika in Gianni Schicchi (1993), Debussyjevo opero Peleas in Melisanda (1997), Oedipus rex Stravinskega, Afroditino zmagoslavje Carla Orffa (1998), Rossinijevega Seviljskega brivca (2014), na odru Festivala Ljubljana pa Adamičevo Sneguljčico (1993).

Andrej Stražišar

Scenograf

Diplomiral je na Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo v Ljubljani, smer arhitektura, z diplomsko nalogo iz scenografije za film Kavarna Astorija (1986). Obiskoval je tudi predavanja na oddelku za oblikovanje na Akademiji za likovno umetnost. Od leta 1987 do leta 1996 je bil zaposlen v Gledališkem ateljeju Slovenskega narodnega gledališča kot strokovni vodja in direktor ter kot soustanovitelj vodil Društvo scenografov in gledaliških tehničnih delavcev Slovenije. Pozneje je ustanovil podjetje Teater, specializirano za scenografijo, celovite dogodke in njihovo vizualno podobo, ter sodeloval pri ustanovitvi ter redni produkciji Društva Café teater. Deluje kot arhitekt specialist pri izvedbenih in nagrajenih natečajnih arhitekturnih projektih gledaliških stavb, Grand hotela Union, Palacija na Ljubljanskem gradu, Drame, Opere, Kosovelovega doma v Sežani, večnamenskih dvoran in celovitih projektov (projekt treh akademij) ter kot filmski in gledališki scenograf. Kot scenograf je sodeloval v vseh domačih poklicnih gledališčih ter pri vrsti celovečernih filmov in dramskih priredb za televizijo. Prejel je več nagrad, med njimi Župančičevo za scenografski opus Koreodrame. Pri nas je oblikoval scenografije za baletne predstave Baletni triptih, Ukročena trmoglavka, Hrestač, Giselle, Navihanka, Don Kihot, Labodje jezero in Trnuljčica ter za operne predstave Krpanova kobilica, Sneguljčica Bojana Adamiča (na Festivalu Ljubljana, kjer je sodeloval z režiserjem Krešimirjem Dolenčičem), Globokarjevo glasbeno dramo L'armonia drammatica ter opere Ekvinokcij, Don Pasquale, Ksenija in Stara pesem.

Alan Hranitelj

Kostumograf

Alan Hranitelj se je rodil leta 1968 v Zagrebu in tam obiskoval šolo za upodabljajoče umetnosti. Po sodelovanju pri predstavi Dragana Živadinova Krst pod Triglavom se je leta 1986 preselil v Ljubljano, kjer živi in dela. Sodeluje s številnimi slovenskimi in tujimi režiserji. Kot kostumograf ustvarja za gledališke predstave, opere, klasični balet, sodobni ples, filme, televizijske oddaje in reklame. Njegov dosedanji opus šteje skoraj štiristo kostumografij in sodelovanj pri različnih umetniških projektih. Med drugim je oblikoval tudi kostumografijo za predstavo Zarkana kanadskega gledališča Cirque du Soleil, ki je doživela premiero leta 2011 v New Yorku. Na številnih samostojnih in skupinskih razstavah v Sloveniji in tujini je predstavil svoje avtorsko prepoznavno oblikovanje, ki ga mnogokrat nadgrajuje z lastnoročno izdelavo. Med najbolj odmevne sodijo razstave v ljubljanski Moderni galeriji (1991), galeriji Equrna (1993), Mestni galeriji (1995), MGLC (2006), Narodnem muzeju (2009) in na Ljubljanskem gradu (2019). V tujini so najbolj odmevale njegove predstavitve na razstavah v Köbenhavnu (1996), v brazilskem mestu Belo Horizonte (1997) in v Milleniumu v Londonu (2000). Oblikoval je tudi uniforme za enajst različnih podjetij. Doslej so izšle tri monografije o njegovem delu: Kostumografija 1986–2006, Jesen, zima 2008/2009 in Vzporedni svetovi 2006–2019. Za svoje ustvarjanje je do sedaj prejel devetindvajset domačih in tujih priznanj.

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

Andrej Hajdinjak

Oblikovalec svetlobe

Profesionalno pot je začel leta 1989 v Cankarjevem domu, kjer je bil med letoma 1997 in 2006 vodja oddelka scenske razsvetljave. Leta 2004 je prejel Borštnikovo nagrado za oblikovanje luči v gledališki predstavi Iskanje izgubljenega časa (režiser Dušan Jovanović). Od aprila 2006 deluje kot samostojni ustvarjalec v kulturi. V tem času je z uveljavljenimi domačimi in tujimi ustvarjalci ter s številnimi kulturnimi ustanovami (SNG Opera in balet Ljubljana, SNG Drama Ljubljana, SLG Celje, SNG Maribor, Slovensko mladinsko gledališče, Carmina Slovenica, Cankarjev dom, HNK Zagreb, Pandur.Theaters, Ulysses Theatre, Narodna opera in balet Sofija, Teatro Comunale di Bolzano, Aalto Theater Essen, Singapore Arts Festival, Festspielhaus St. Pölten, HTV Zagreb, HNK Reka, Jugoslovansko dramsko gledališče Beograd ...) sodeloval pri več kot 200 dramskih, plesnih, baletnih, opernih, koncertnih ter komercialnih produkcijah doma in v tujini.

Claudia Sovre

Koreografinja

Rodila se je leta 1964 v Ljubljani, kjer je pridobila baletno izobrazbo. Vzporedno je zaključila šolanje na Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo ter na Glasbeni šoli Franca Šturma, smer klavir. Po končanem šolanju se je kot profesionalna baletna plesalka zaposlila v SNG Opera in balet Ljubljana, se pozneje za šest sezon pridružila baletnem ansamblu HNK Zagreb in se nato vrnila v svoje rodno mesto in domače operno gledališče, kjer deluje kot asistentka koreografa, baletna pedagoginja in koreografinja. Na koreografsko pot je stopila leta 2009, ko je sodelovala z APZ Tone Tomšič in pesem Izštevanka skladateljice Nane Forte obogatila z gibi pevcev. Na slovenskih baletnih tekmovanjih je s koreografskimi miniaturnimi dosegla številna druga in tretja mesta. Za Mladi slovenski balet je ustvarila dva daljša projekta: Zgodbe z Marsa in Venere ter Prevaljsko legendo. V matičnem gledališču je koreografirala nekaj glasbeno-scenskih miniatur v sezoni 2020/2021 in sodelovala pri koncertu ob odprtju sezone 2021/2022. Zunaj meja domovine je kot baletni pedagog, članica žirije baletnih tekmovanj in koreografinja delovala v Sarajevu, Zagrebu, Beogradu, Munchnu, Kairu in Muscatu (Oman). Leta 2019 je uspešno diplomirala na novo ustanovljeni Akademiji za ples mednarodne univerze Alma Mater Europaea v Mariboru, smer klasični balet, kjer nadaljuje z magistrskim študijem na smeri plesna pedagogika. S prispevki o poučevanju baleta sodeluje na konferencah in okroglih mizah o baletu.

Tatjana Ažman

Dramaturginja

Tatjana Ažman je diplomirala na ljubljanski Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo. Od leta 1989 ustvarja v slovenskih gledališčih, na televiziji in radiu. Od leta 1995 je dramaturginja v SNG Opera in balet Ljubljana. S številnimi režiserji vseh generacij je sodelovala pri opernih, baletnih, dramskih in lutkovnih predstavah, je tudi avtorica priredb, gledaliških in radijskih besedil ter scenarijev. Vrsto let je aktivna v mednarodnem prostoru, kjer deluje v okviru festivalskih žirij in strokovnih teles, sodeluje na strokovnih in znanstvenih dogodkih, kot dramaturginja pa objavlja prispevke o gledališču v strokovnih publikacijah. Za dramaturške prispevke v letu 2011 je prejela nagrado bršljanov venec, priznanje Združenja dramskih umetnikov Slovenije.

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

Željka Ulčnik Remic

Zborovodja

Rojena je v Ljubljani, kjer je na Pedagoški akademiji študirala glasbo in zborovodstvo ter pod mentorskim vodstvom profesorja Lojzeta Lebiča diplomirala z odliko. Študij je nadaljevala na oddelku za sakralno glasbo Akademije za glasbo v Ljubljani in diplomirala s koncertom iz zborovskega dirigiranja in lastne kompozicije. Za uspešno opravljeno diplomsko delo je prejela posebno priznanje – diplomu summa cum laude. Od leta 1987 je bila redno zaposlena v ljubljanski Operi kot pevka in korepetitorica v opernem zboru, septembra 2009 pa je prevzela vodenje tega zbora, ki ga pripravlja za operne predstave in koncerte. Za predstave Tosca, Hrestač – Božična zgodba, Carmen in za kantato Šolnik je pripravila tudi otroški zbor. Dvajset let je vodila doma in v tujini nagrajeni ženski pevski zbor Petrol iz Ljubljane. Udeležuje se zborovodskih seminarjev pod vodstvom priznanih zborovodij in dirigentov (Bo Johansson, Karmina Šilec, Holger Speck, Peter Hanke, Gary Graden in drugi).

Gregor Traven

Koncertni mojster

Gregor Traven je študiral v Celovcu, Oslu in na Univerzi Mozarteum v Salzburgu, kjer je leta 2004 magistriral z odliko. Na mednarodnih tekmovanjih v italijanski Gorici je prejel več nagrad, zmagal pa je tudi na tekmovanju komorne glasbe v nekdanji Jugoslaviji (1990). Sodeloval je z uglednimi orkestri, kot so na primer orkester Dunajskega koncertnega združenja (Wiener Concert-Verein Orchester), Spirit of Europe, Klasična filharmonija iz Bonna (Klassische Philharmonie Bonn), Koelnski komorni orkester (Koelner Kammer Orchester), s katerim je nastopal tudi kot solist. Poleti 2001 se je predstavil s serijo solističnih koncertov na Tajvanu. Od leta 2002 do 2004 je bil član Brucknerjevega orkestra v avstrijskem Linzu. Od leta 2004 je koncertni mojster orkestra SNG Opera in balet Ljubljana, od leta 2008 pa tudi koncertni mojster Komornega orkestra solistov Društva slovenskih skladateljev. Poleg tega deluje kot mentor in gostujoči koncertni mojster ali kot član žirij na tekmovanjih (Orkesterkamp v Bovcu, 2018; orkester Nova filharmonija; gostovanje s Slovenskim komornim orkestrom v Omanu, 2018; Mednarodno glasbeno tekmovanje mesta Palmanova, 2018).

Biografije solistov so objavljene na spletni strani www.opera.si.

Gaetano Donizetti

The Elixir of Love

L'Elisir d'amore

An Opera Buffa in Two Acts

Premiere: 21. 10. 2021

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

Music

Gaetano Donizetti

Libretto

Felice Romani based on the light comedy *Le Philtre* by Eugène Scribe

Conductor

Simon Krečič

Director

Krešimir Dolenčič

Cast

Adina

Urška Arlič Gololičič / Nina Dominko a. g.* / Nika Gorič a. g.

Nemorino

Dejan Maksimilijan Vrbančič* / Martin Sušnik a. g. / Edvard Strah

Belcore

Ivan Andres Arnšek / Rok Bavčar*

Dulcamara

Saša Čano* / Zoran Potočan / Tomaž Štular a. g.

Gianetta

Urška Kastelic a. g. / Štefica Stipančević a. g.*

Soldiers

Gregor Guštin, Dario Kranjan (KGBL**), Selma Dedić (KGBL**), Anja Firicki (KGBL**) / Iulian Ermalai, Ivan Greguš, Irena Kloboves, Olga Kori

Cooks

Urša Vidmar / Nadja Maršič (KGBL**), Antonija Novotny, Goran Tatar, Lan Dan Kerštanj (KGBL**) / Goran Tatar, Gaj Rudolf, Matea Ilievska (KGBL**), Nadja Maršič (KGBL**)

Assistant to Dr Dulcamara

Tomaž Horvat / Matea Ilievska (KGBL**), Barbara Marič / Lan Dan Kerštanj (KGBL**) / Selma Dedić (KGBL**)

Harlequin

Matea Ilievska (KGBL**) / Dario Kranjan (KGBL**)

The Notary

Bratislav Ristić

* Premiere

** Ljubljana Music and Ballet Conservatory

Set Designer

Andrej Stražišar

Costume Designer

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

Alan Hranitelj
Lighting Designer
Andrej Hajdinjak
Choreographer
Claudia Sovre
Dramaturge
Tatjana Ažman

Concertmaster

Gregor Traven

Chorus Mistress

Željka Ulčnik Remic

Language Coach

Marja Filipčič Redžić

Assistant Conductor

Črt Lasbaher

Assistant Director

Matej Prevc

Assistant Choreographer

Stefan Capraroiu

Répétiteurs

Kayoko Ikeda, Višnja Kajgana, Irena Zajec, Irina Milivojević, Marina Đonlić (chorus)

Stage Manager

David Grasselli

Prompters

Dejan Gebert, Urška Švara Kafol

Opera Chorus

Orchestra SNG Opera in balet Ljubljana

Chorus Inspector

Rok Krek

Orchestra Inspector

Bojan Gombač

Cultural Programme Organiser

Brigita Gojić

Ballet Coordinator

Simon Stanojevič

Libretto Translation for Surtitles

Nataša Jelić (English)

Surtitles Technical Implementation

Luka Šinigoj

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

Sound Master

Luka Berden

Sets and Costumes

Theatre Workshop SNG Opera in balet Ljubljana and SNG Drama Ljubljana

Head of Workshop: Matjaž Arčan

Technical Department SNG Opera in balet Ljubljana

Head of Department (Head Technician) and Coordinator of the Technical Team under the Authority of the Director General: Jasmin Šehić

The performance has one intermission.

About the Performance

Gaetano Donizetti (1797-1848), a master of *bel canto* and Italian romantic opera, strongly influenced the development of the art at the time when the stars of Rossini and Verdi were still shining brightly in the operatic sky. He composed an enviable number of 75 operatic works in Italian and French and numerous instrumental and vocal pieces.

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

As a talented opera composer, Donizetti established himself on opera stages from Venice to Rome and Naples. When invited to Milan in 1830, his opera *Anna Bolena* became a great success that helped him to assert himself in the international arena, gain independence from Naples and enjoy a great artistic momentum. New Donizetti's works emerged one after another. He composed with extraordinary speed, and although many of his operatic creations remained in the archives, some of them became successful and are still a regular feature of opera houses around the world - especially *The Elixir of Love* (1831), *Lucia Lammermoor* (1835), *Daughter of the Regiment* (1849) and *Don Pasquale* (1849).

Librettist Felice Romani summed up Scribe's libretto of Auber's fashionable French opera *Le Philtre* (1831), moving it to the Italian environment, and allowing Donizetti to compose his fourteenth opera and the first completed work of art of the unpretentious comical genre in just two weeks.

Many opera connoisseurs are placing *The Elixir of Love* alongside Rossini's *The Barber of Seville*, where the light-hearted story intertwines with polished humour. Quite significant for the opera as well is the distinct Donizetti's melody that culminates in the popular cavatina *Una furtiva lacrima*.

The experienced Croatian opera director Krešimir Dolenčić has returned to the Ljubljana Opera stage after the great opera hit *The Barber of Seville*. We entrusted the musical direction of the singers and orchestra to our regular guest conductor Simon Krečič.

Tatjana Ažman

Synopsis

ACT ONE

Nemorino is unhappily in love with the beautiful Adina, whom he considers unreachable. Adina tells the gathered about the book she is reading – the story of how Tristan won Isolde's heart with the help of a magic love potion. A regiment arrives in the village, led by Sergeant Belcore, who immediately introduces himself to Adina and proposes to her. Adina, who is in no hurry to marry, promises to consider the offer. When she stays alone with Nemorino, she tells him that she will never be his and advises him not to sigh for her but rather visit his sick uncle. She suggests that he should follow her example and show his affection to another girl every day. Nemorino tells her that a man never forgets his first love.

A quack doctor and dealer of cure-all concoctions Dulcamara arrives in the village. He introduces his magic potion that can cure just anything to the gathered villagers. Nemorino shyly asks him if he might also be selling the elixir of love from Adina's book. Dulcamara offers him a bottle of nothing else but cheap wine. He also explains that he will have to wait until the next day for the

Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.

elixir to take effect. By which time Dulcamara will be long gone. Although it costs him his last penny, Nemorino buys the potion and drinks it at once. His weird state convinces him that Adina will not be able to resist him the next day. When he meets the girl, he decides not to talk to her until the next day, whereas Adina, inflamed by his indifference, begins to take interest in him. To regain Nemorino's attention, she flirts with Belcore and when the order comes for Sergeant to change the garrison immediately, she even tells him that she will marry him right away. Shocked, Nemorino begs her to wait just one more day, but she turns him down and even invites the entire village to her wedding. Nemorino is desperate.

ACT TWO

At the pre-wedding feast, Adina and Dulcamara are entertaining their guests by singing the songs. Adina refuses to sign the wedding contract with Belcore, as Nemorino is not there. Meanwhile, Nemorino turns to Dulcamara for help, wondering if it is possible to speed up the effect of his elixir of love. Dulcamara tells him he needs to take another dose. Since Nemorino has no more money, Dulcamara agrees to wait until he gets it. Belcore is confused, as Adina postpones the wedding. When Nemorino tells him that he urgently needs money, Belcore convinces him to join the army and receive his payment right away. Nemorino signs the contract and buys the potion with the money he received.

He suddenly becomes aware that he is besieged by a group of women. Unaware that the real reason for their enthusiasm for him is the enormous wealth left to him by his deceased uncle, he believes the potion has begun to show its effect. Seeing Nemorino with other girls makes Adina very jealous. Dulcamara tells her that the secret of Nemorino's success with women lies in his brilliant potion, which he also offers to her, but she is determined to win Nemorino's heart with her own charms.

Nemorino notices how sad and upset Adina is after all the attention he received from the other women. Adina tells him that she has purchased his military contract back and asks him to stay in his native village. She wants to leave. Nemorino, who expected her confession of love, turns her down and confirms that he is determined to join the army. She finally admits her love for him. Belcore recovers from the event quite quickly, as he believes that plenty of other women are waiting for him elsewhere. Dulcamara boasts to the crowd that his miraculous potion makes people not only loved but also very rich. Then he sets off on new adventures.

Let's Give People Joy

Excerpts from the Interview with Director Krešimir Dolenčić

Tatjana Ažman

I am impressed by the excellent ensemble of both young and already experienced singers. I have staged several performances with some of them before, and I also met some fine singers I did not

[Prosimo, da ob citiranju obvezno navajate avtorja.](#)

know before. We bonded well, and I feel quite relaxed with them and enjoy the process of creation. The music is great as well, and I am pleased with the concept my colleagues and I decided on. I had a similar approach back in 1995 when we were preparing *Dundo Maroje* (*Uncle Maroje*) in Dubrovnik, which is the epic theatre performance of this city. It was during the war, the town was devastated, there were no tourists yet, and I said to myself, »let's give people joy and happiness«. There were also two hundred people present at each rehearsal for the performance. At the presentation of the staging of *The Elixir of Love*, I pronounced a similar thought, «let's give people joy«. Even today, we all feel as if we are in a kind of war. In 1995, we dealt with a »physical« real war, but people are dying even today, and the feelings are similar, as is my desire to return to the foundations of the human. I would like to bring people a bit of joy and offer them not only a diagnosis but therapy as well. With Andrej Stražišar, with whom I have collaborated several times, and with Alan Hranitelj, we invented a large confectionery and a world made of desserts. Who could ever resist them? The metaphor takes us back to childhood or another pleasant experience, and considering the idea, I found in Donizetti's piece of music, we can afford it. I think the composer also had something similar in mind. He composed an opera for the audience. Everybody enjoys the creative process and the rehearsals; a whole team works in a happy, creative atmosphere. I am convinced: if it is enjoyable for us, it will also be for the audience. After all, Donizetti wrote the opera *The Elixir of Love* to make people happy.

The primary task of artists and art is to remind people that art still exists. It can entertain but also change the world. It seems that people have forgotten about it – they do not visit theatres, concerts and exhibitions, preferring to be prisoners of their homes and virtual reality, the Internet. We became emotionally numb and overwhelmed by a feeling of worthlessness. Still, humanity has woken up to a better day. We are aware that the current situation is not only determined by the issue of disease; the fundamental questions of human rights and ideological dilemmas have emerged as well. We grasped how we lived so far and realised how we would like to live from now on. In the long run, I remain an optimist. Things will resolve themselves, but people will get louder and louder as they have had enough of a world ruled by numbers and money. And the art is here to encourage them to become better.

Podpornik sezone

B O R B O \ A
creative & vegan
catering

Sponzor sezone

Želimo ustvarjalno in umetniško
bogato leto 2022.